

IRODALOM

GERELYES ENDRE:

CHARON

A vonat kerekei nyugtalan, surrogó zajjal futnak a forró vasúton. Ötvös végre képtelen tovább túrni a helyzet megalázó voltát, felugrik és és remegő szájjal végigmérve a szemközt elterpeszkedő, apró vérerekkel át-meg átszőtt arcú, kövér férfit, fuldokolva tehetetlen dühében, s feldúltan mered maga elé. Vértelen, vékony száját összeszorítja, olajbarna arcát megsápasztja az indulat.

— Édes Riki — csillapítja Bella, és apró pofonokkal becézgeti a fiú arcát, — miért hisztizel, kisöreg?

Ötvös rámered a lány aggódó, borzas fejecskéjére.

— Ezek a vadállatok mindenütt rámtalálnak, mindenütt! Előbb utóbb beledöglöm!

Bella fejét vállai közé húzza és csöndesen kuncog.

— Látom lelki szememmel jövődö temetésed. Gyászhuszárok, milliós tömeg s impozáns ébenkoporsón ezüst betűkkel a búcsúztató felirat:

Kultúrembert temetnek most, sírhely léssen telke

Leültek a helyére és megölte a szenzibilis lelke.

— Hülyeség — mormog a fiú, hiszen semmi kedve most nevetgélni, s Bella miatt is rosszkedvű. A lány — úgy érzi, — valami enyhe kárörömmel csipkelődik vele, gúnyolja őt, a «népi fit», akinek kötélidegei kellene legyenek, s ehelyett minden fölkarja.

— Te freudista csökevény, — nevetgél Bella, — az osztályharc csődje vagy,

— Nem én, — rázza a fejét Ötvös, — csak éppen torkig vagyok a fajtájjal. Vastagnyakúak, bikahangúak, taplóbőrű állatok! Ez is! Bejön, s mire egy szót szólhatnak, leül a helyedre!

— Szerencse, hogy Bella néni nem ideges, — csitítgatja a lány — egyáltalán nem érdekel, hogy az ütközőn utazom vagy másutt. — Tulajdonképpen, — gondolja — Rikitiki szólhatott volna, hogy foglalt a hely, kár, hogy ilyen kis ügyefogyott, de éppen ezt szereti benne. Gondolatait világért sem mondaná ki, hiszen pontosan tudja. Ötvöst is milyen kinzó erővel marcangolja saját gyávasága, tetteképtelen volta.

— Ilyen vízílovak üldöztek engem el a faluból is, ezek kergettek el, az istenit a mamájuknak. Miattuk utálom még a környékét is.

— Nehéz ember vagy, kisfiam. Néha majd elpedsz fatornyos falud után, néha meg. . intezíve köpsz rá!

Ötvös hallgat. Nem, most precíz önelemzéseket végezni, képtelen egy ilyen gyáva, igenis, gyáva és tehetetlen kussadás után, öldöklő dühvel és szégyennel körülöviszeve, önelemzéseket végezni. S a dolog valóban nem egyszerű. Otthon a család és ismerősök védőkörében növekedve, a védettség és bántatlanság tudatának üvegházában, csupán valami ösztönös félelem, inkább idegenkedés menekítette el ennek az embertípusnak, ahogyan nevezgette a «vastagnyakúak» közeléből. Alkalmilag valami borzongó élvezetet is lelt abban, hogy elbeszélgetett egy-két ilyen emberrel, s állandóan úgy vizsgálgatta őket, azzal a gyanakvó retegéssel teli szenzációhességgel, mellyel a bizonytalan ideig szelid oroszlanokat szokás övezni. Tizenhat-tizenhét éves koráig rendben ment a dolog, amikor azonban elérkezett a pillanat, amikor csupán saját bőrét vitte vásárra, s ki

kellett lépnie az anyja szoknyája mögül, olyan viharos és tüzes atmoszférába került, amelyben szinte percek alatt hamvadt el a sértetlenség oly biztosnak látszó köpenye. S abban az apokalipszisban, melyet a megalázás, a félvállról vévés, a nyílt sokszor rosszindulatú mellőzés és megvetés szakított reá, elpusztult önbecsülésének mesterséges tenyészete is. Egyideig arra gondolt, megszokja az állandó gúnyt, amely tán keskeny válla, halk beszéde miatt érte, és erőszakot téve hajlandóságán, eljárt a vastagnyakúak közé, barátkozott velük, tapasztal-gatta őket.

Egy szörnyű éjszaka után ez a lehetőség is elenyészett. Saját magatartása döbbsentette rá hallatlan brutalitással, hogy a megvetés és gúny, a semmibebevés joggal éri őt, s a vastagnyakúak értékrendje szerint nem is érdemel mást. Meg-tudta, hogy képtelen a veszélyt, s egyáltalán, egyetlen súlyos pillanatot olyan acélos nemtörődomséggel, olyan legalább látszatot őrző nyugalommal fogadni, ahogyan az általa keserűen megvetettek tették. Akkor a bálban, ahová vona-kodva, de a barátságkötés reményében ment «velük», ahol dobogó szívvel várt és táncolni sem mert. hajnal felé megsűrűsödött a levegő, és ott vibrált a ké-szülődő verekedés villamossága. És ő akkor, mitsem törődve azokkal, akikkel együttjárt, akikhez tartozott, kioldalgott a teremből, s noha szégyen marcan-golta, végtelen megkönnyebüléssel menekült egyedül, sértetlenül.

— Na. Rikitiki?

— Semmi — rebben föl —, bambáskodtam egy kicsit.

— Ismerlek, egérkirály! Mondd, mikor tudsz már egyetlen dolgot eldönteni? Hétfő-szerda-péntek, gyűlölöd a falud a vastagnyakúak miatt, kedd-csütörtök-szombat rajongsz érte. Egy kis anti-charon vagy te, ez a helyzet!

* * *

Visszajöttek a fülkébe, mert a vérmes és erőszakos fráter, aki kérdés nélkül dobta le magát a padra, leszállt. Elmentek a többiek is, csupán ők maradtak, ketten. Bella az egyedüllet első mámoros pillanataiban szöcskeként szökdécselt ide-oda, végül kikötött az ajtó mellett, kardigánját feje alá gyűrte, és elaludt. És most kócos kis fekete fejét félrehajtvá csöndesen szuszog, olykor komor képet vág, morgolódik, veszekszik álmában, s ez hallatlanul mulatságos. Ha Bella alszik, valahol mélyebben, semhogy ellen-őrizni vagy akadályozni tudná, kölyökké válik, szuszog és szipákol közben, s elveszti gyakran zavaró tulajdonságát, enyhe cinizmusát. Együttlétük szép percei lennének a mostaniak is, s Ötvös őszintén és zavartalanul gyönyörködnek a lányban, ha nem lebegné körül az előbbi incidens kínos atmoszférája. Bella visszajött a mosdóból, s meglátva azt a hájas, terpeszkedő állapot, tanácstalanul pil-lantott Ötvösre. Ő azonban úgy tett, mintha semmit sem venne észre. kinézett az ablakon, s valami mazochista, tehetetlen dühvel hagyta, hogy a lány az ajtóban tanácstalankodjék.

Amikor ezeket a szörnyű perceket ismét végigéli, beleharap az öklébe, ha már nem tudta megölni azt az állapotot. Igyekszik elhitetni önmagával, hogy a vér-mesarcú kövér embert gyűlöli. Dühét fokozza, hogy fájdalmas szégyene sem zavartalan, hiszen még ebben az érzésben is lenne valami kozmikus, valami fel-emelően nem-hétköznapi. De a fülkében megforrósodott levegő megizzasztotta, a csuromvizes nyloning a hátára tapad s minden moccanását akadályozza. Nadrágja a hosszú üldögélésben összegyűrődött, térdénél kipúposodott, kezét, s talán arcát is ragacos korom lepte be. Ingerült dühe csaknem elbírhatatlanná fokozódik apró testi nyomorúságai láttán. Szereti, ha közérzete, legalább fizikai vonatkozá-sokban kifogástalan, szereti, ha nadrágja tisztességesen vasalt, ha kezei tiszták.

Felugrik, hisztérikus állapotában arra sem ügyel, hogy föl ne ébressze Bel-lát. A neszesszerből termoszt és lapos üveget emel ki. A műanyag pohárba ko-nyakot tölt, megissza s rá párolgó feketét hörpöl. A konyak ismerős zamata, a kávé kesernyés aromája megnyugtatja, lecsillapítja, és most soha nem érzett intenzitással föltámad benne a vágy a kávéház hűvös különtermében megívott kártyacsaták, az állandó partnerek társaságában elfogyasztott feketék oly kedves,

ismerős idegfeszültsége után. — Igen — tépelődik, s a meglepetés elmossa kellemetlen emlékét — ez honvágy, hamisítatlan, igazi honvágy, amely először jelentkezett ilyen meglepő formában az ősellenségnek tekintett várossal összefonódva.

* * *

A hangulat érezhetően ecetes. Ötvös átkozza a vicinálíst, amelyre át kellett szállniok, s amely korlátolt rendíthetlenséggel pöfög és cammog előre. Bella, akit legalább annyira kínozza a dolog, mint a fiút, hallgat és ideges. Hasztalan bizonygatja, hogy — istenem, Rikitiki nem egy birkózóbajnok, sem egy határozottsághalmaz, a tény, hogy ennyire nyilvánvalóan nem az, bántja és elkeseríti. Idegesíti a vánszorgás is, vágyódva gondol a kettesberlebonyolított, pompás, gyors utazásokra. Kétszáz méterre a sinektől, az akáccal megszegett úton két Skoda robot, könnyedén elhúzza a vonat mellett és eltűnik a felvert porban.

— Azért — tör ki Bella — anyuék máskorra tehették volna azt a mátrai vikkendet. Imádom, ha gyorsan megyünk.

— Ha te vezetsz, tapasztalom, — mosolygott Ötvös. — A fene esz meg miattad!

— Hát értem?

— Na — ugrik a játékba a fiú, s megpróbál blazirt arcot vágni, — megjárja. — Hálásan pillant a lányra, s arra gondol, hogy mellette tudta meg, hogy milyen kötetlen, könnyed életet is lehet élni, hogy milyen csodálatos dolog, ha valaki, csupán egy hangulat miatt, Szentendrén fagyalatozik, és a napot egy pécsi színházi estével fejezi be.

— Megjárja, — nevet Bella — te kis strici!

Kellemetlen csend támad, Bella vétett a hallgatólagos egyezés ellen. Tabu területen gázolt, hiszen Ötvös ezereszázat se keres, ő pedig zsebpénznek kétszerannyit kap. S a programokat tulajdoképpen Bella erszénye bánja. Hát nem kellett volna említeni a stricit. Bella tudja, hogy hibázott, s mesterkélten ingerültséggel csattan föl, hogy más témára taszítsa beszélgetésüket.

— Hülyeségnek tartom ezt a lejövetelt. Végeredményben kinek az ötlete volt ez?

— Nem ötlet, kisöcsém — csitítgatja a fiú, és örül, az új témának — kötelesség. képzeld csak el, négy évig együtt laktunk, még a nadrágunk is közös volt, s most az esküvőjére sem mennék le? Igaz, hogy már borzasztó rég találkoztunk, de Béluci halálos tórdőfésnek tekintené. Éppenséggel Dormándi kocsián is jöhettünk volna!

— Ugyan — nevet idegesen Bella, — hiszen már egyszerűen kibírhatatlanok.

Ötvös neheztelve pillant rá. Érti Bella igazságát, de igazságtalannak tartja. Akit társadalmi kapcsolatok valóságos dzsungelé övez, aligha értheti meg az ő megalkuvásait, melyek árán legalább kinzó magányossága egyrésztől megszabadult.

— Ne bántsd őket, — mondja halkan, — jó kis társaság az!

— Riki! — a lány ingerülten kiált, mint egy mérges kis madár, — undorítóak! Valamennyien egy rúgóra járnak! Dormándi fajmagyarkodik majd, Zoó fád úriasszony lesz, Gyurka pletykázik és Csimpike gátlástalanul kokettál és pimaszkodik, mert úgy sikkes!

— Akkor — támad Ötvös a régi viták keserűségével — tán a vadevezőseidet meg a motoros testőrjeidet kellett volna elhozunk, nem? Mert azok rettenetesen mulatságosak!

Bella hallgat. Rikitikinek eben alapjában véve igaza van. Rémesen únja az «echt fiúkat» is, hiszen Ötvös éppen azzal a vívódó és keserű nyugtalanságával láncolta magához, amely amazokból már teljesen kiszikkadt. A fiú is tudja ezt, mégis rátámad és fájdalmat okoz neki, mint annyi más alkalommal. Furesa, fájdalmas, maga-nem-mutató szerelem az övék, csupa félelem és visszahúzódní

kész érzékenységre, sebzettség és menekésvágy. «Életfélelem» — egyszer így határozta meg kettőjük kapcsolatát. Igen, életfélelem, lebegő nyugtalanság, és talajvesztett riadtság is egyben. Hiszen ezért álltak egymás mellé, ezért kapaszkodnak egymás kezébe olyan kétségbeesetten.

* * *

Fekete mező mellett fut a vonat, s Ötvös megdöbbenve bámulja a letarolt, leégetett, feketére hamvadt búzamezőt. Tán egy-két napja még, taplószikkadtan, vágásra éretten állt itt a gabona, most, üszkös csonkok, helyenként egy-egy folt féligégett, piszkos, megvalázott gabonacsomó. Hatalmas mező, percekig fut mellette a vonat. Keresi a széles ösvényt, melynek ott kellene húzódnia a vetésben, ha ilyen nagy térről van szó, keresi a biztonságot és elszigeteltséget nyújtó tar földszávet, amely megfogta volna a lángot, s csupán a sínhez közeleső, keskeny sáv hamvadt volna el. Nem leli sehol. Ha ő készítette volna a vetéstervet, ez mindenképp belekerül, s méginkább egy régebbi ötletén tűnődik. Ha ilyen nagy táblákban kalkulálhat az ember, érdemes a sín melletti ötven méter széles sávot valami tűzre nem fogékony növénnyel beültetni: krumplival, kukoricával. Más vetőgépet kíván, más munkát is, de itt már megéri, s biztonságot is nyújt.

Fölrebben morcos ábrándjaiból, s enyhe szégyenkezéssel nézegeti a fekete mezőt. Ha Bella megtudná, min töprengett idáig, akarnok precízkedésnek vagy komédiázásnak tartaná az egészet. Érzései a mérleg erre-arra billenő szerkezetére emlékeztetik. A feketekává íze, a kártyacsaták izgalmát, az ottani élet savatborsát hozta, a leégett vetés viszont elragadja élményeinek erről a vidékéről, s régebbi tájakra dobja, vissza egészen az egyetemi esztendőig, amikor különösen a kezdés idején, valami elkeseredett csökönységgel sóvárgott hazafelé. Számlálta a napokat, mikor térhet már vissza abba a gyűlölt és mégis nélkülözhetetlen környezetbe, amely társtalan magányából az ígért meghitt, beszédes, emberekkel-ismerősökkel teli földjének tetszett, kergette a megmérkőzés, becsületszerzés vágya is. Otthon számítottak rá, várták. Azután, éppen az utolsó évben, amikor a megfáradt honvágának türelmetlen lobogása is, sikerült egy beporzásos kísérletsorozata, észrevették, biztatást, — és most már tudja — felelőtlenül ígéretekkel kapott. Egy kutatóintézeti státuszt ígértek, a kísérletek folytatását és a nagyvonalú befejezést. «Státuszhiány — terjegette a kezét Kóródy — ezzel, sajna számolni kell, sajna, de a lényeg, ifjú ember: tűzközelen maradni, értjük, tűzközelen!» Fölhajszolt egy akkor úgy gondolta, csupán hónapokra szükséges száználmasan szellemtelen szellemi szükségmunkát, szabadidejében pedig nekiesett a szakirodalomnak. Az első évben — a kimerültség miatt állandóan az idegösszeropánás szélén ballanszírozva, — éppen kétszáz könyvet olvasott el.

Aztán ismét nem sikerült bejutnia, s közben egy hajdúsági térszobcban, más irányból indulva, ugyanolyan, sőt, talán jobb eredményre jutottak, megoldották az ő elképzeléseit, s ezzel leghatásosabb trömfja «elúszott». Egyre kevesebben emlékeztek rá, mert a sürgölődés, a fejesek ajtaja előtti nyüzsgés fizikai undort váltott ki belőle, képtelen volt hasonló manőverekre. Hazamenekült, s pár nap alatt állandóan szemközt kapta a gúnyos pillantások és felszájjal mondott megjegyzések kaján özönét, mert a falu, — anyjaék szégyenkező és gyakorlatlan hazudozásai ellenére, — tudta az igazat, tudták a vastagnyakúak is, hogy ezeregy-százat keres, olyan munkával, amit egy általános iskolás is kitűnően el tudna végezni, «flaszterkertésznek» nevezgették, és kiröhögték. Visszajött Pestre, ahol ismert már egy-két embert, ahol senki sem bántotta, senki sem tartotta nyomoréknak keskeny válla miatt, s nem röhögték ki, mert nem tud meginni félliter rumot.

Mégis, most, amikor attól a nyugalmas, védett és gyakran nagyon kellemes és szép, de mindennap egyforma élettől elfelé viszi a vonat, s talán mert sárga és zöld mezőket lát, letagadhatja-e, hogy az első év hazatéréseinek törökszorító

örömét is érzi? Atavizmus — mondaná Bella, de kívülálló racionalizmusa mitsem magyarázhat, s nem is óvhatja meg attól az átkos szeretettől, amellyel utána nyújtja kezét a falu.

— Tudod mit csinál az öregem mostanában?

Ötvös alig palástolt bosszúsággal tekint a mellette ágaskodó, nézelődő lányra.

— Mit?

— Nagy vászonba kezdett, — Bella arca megszinesedik, a csekély dolog egyike, amely ennyire felpezsdíti az intelligens pletykálkodást — egy kétszernégyes olaj. Az alap, nyugtalanító, kellemetlen kénsárga. Igen, — mondja mégegyszer — nyugtalanító, olyan emberen-kívüli, halott világot festett. A háttérben egy folyó húzódik, partjai között, mintha ólom csurogna, esküszöm, látszik, amint vándorog a víz. Négyfigurás kép. Három egész elől közepén. Jóruhás, virágkoszorús, római társaság. Persze halottak valamennyien, az arcuk sápadt, mint egy álarc. Ott állnak a Styx mellett, amelyen át kell kelniük a másik partra, itt-hagyva a régi életet, mindazt, amit szépnek és emberinek tartottak, s nekivágni valami félelmesen ismeretlen világnak. Tanácstalanok, igen, üvölt róluk a tanácstalanság. S tudod, ami igazán telitalálat, az apám nagy pillanataiban tud festeni, ez a három alak, fogvacogó rettegésével és tétovázásával együtt, hallatlanul neveltséges, — Már úgy értem — mondja lehajtott fejjel — lesz, aki komikusnak tartja majd őket. Sokan nevetnek majd rajtuk. — Bella elhallgat, s gondolkodva bámol ki felé. A fiú, csupán mert kellemetlen a csend, megkérdi:

— A negyedik?

— Charon — riad föl a lány — ő a negyedik. Ez a kép címe is: Charon. Piszkos, nagyhangú, brutális halásznak festette az apám. Szakállas arcát karjára fektetve támaszkodik az evezőre és vezet. Foghíjas, torz szája van. Visszataszító. De megintcsak az a jó a képben, hogy nem engedi el a szemed. Én is — mozdul tétován — ott akartam hagyni, de nem tudtam elmenni. Nem is nevet az a figura, hanem inkább röhög. Igen. Kiröhögi azt a másik hármat, akik tisztességes jóllétozottsággal és komikus, tanácstalan félelemmel állnak az ismeretlen előtt. S az a koszos, izmos alak kiröhögi őket.

— Érdekes.

— Gyűlöletes! Csupa voluntarizmus, csupa ellenszenves céltudatosság. Utálatos.

— Ennyire az idegeidre ment?

— Kegyetlen piszkosság — Bella, szinte lázas szemmel pillant a fiúra — nyers, magabiztos, diadalittas!

Ötvös leveszi kezét az ablakról, s nem néz Bellára, amikor halkán megszólal.

— Ezért mondtad, hogy én anti-Charon vagyok?

— Ezért. Rikitiki! Pedig neked ott kellene állnod az öreg mellett, s mégsem vagy ott. Olyan vagy, mint azok hárman. Mint én. Jól is van így. Amikor azt mondtad, hogy a vastagnyakúak kergettek el hazulról, úgy örültem. Mert én is úgy érzem kétféle ember van. Az egyik az ilyen céltudatos, sokat nevető Charon-ivadék, olyan, mint a te vidéki barátaid, a másik olyan, mint mi. Hogy nagy-képű legyek, — Ötvös idegesen tapasztalja, hogy ismét cinikussá válik — ez a helyzet.

— Helyzet az van. — vágja rá a szokásos formulát — de ne félj. Vigasztalódhatsz! Ott lenn majd, kifogsz egy hetyke legényt és összetöröd a szívét!

— Valamennyi hetyke legény szívét, akartad mondani!

— Helyes. — nevet Ötvös. — én pedig a kalotaszegi madonnát intézem el, rendben? Csábítás, csók, üldözés!

— Szöktetés — replikázik Bella — menekülés szárazon és vízen. Tusa, diadal, riadalom.

— Ó, te kis hülyecske, te!

— Szeretsz, Rikitiki?

Összetapadnak. Ötvös tudja, hogy Bellát, — noha feloldódik ebben a csókban, — valami enyhén perverz, pimasz kis kéj is végigborzongatja most, hiszen a koci

másik részéből láthatják őket, s tudja, hogy a lány azért lobog fel, mint a fáklya, s ezért öleli egyre követelőbben. Hálásan temetkezik ajkai közé, hiszen Bella kitűnően csókol, s ha hosszú idővel ezelőtt zavarónak és visszataszítónak érezte is, ma már tulajdonképpen mindkettőjüket elragadja ez a játék.

II.

A gyepes, hosszú tanyaudvart kétoldalt fehérfalú épületek szegik. Tetőjükre friss cserép telepedett, melyek vidám, mélypiros színét még nem szűrkitette meg az eső és a nap. Középuzt, a megbízhatatlan idő miatt felhúzott nagy sátor ponyváját lebegteti a szél. Belsejéből halk, hívogató muzsika hangzik, szelid, erőtlen kisöccse annak, amely majd éjszaka árasztja el a környéket. Az épületek ajtajában muszlin porfogók lebegnek, s a virágok is meg-megmoccanak a szélben, mint a táncra készülődő lányok. Hátul, ahová a rögös dűlőút vezet, kétéves, szürkefejű kazlak között, autó álldogál. Kácsák járnak körülötte, az egyik elmaradva a sortól, megáll egy pillanatra, s nyakát nyújtogatva megnézi a pecsétviaszszín alkotmányt, de kerek szemében kevés az érdeklődés.

A sátor szépenterített, patkóalakú fehér asztalát vacsorázó vendégsereg övezi. Az első pohár sem ürült még ki, s noha ismerősöket ültettek egymás mellé, dőcögve és kínos szünetekkel tarkázva haladt a beszélgetés.

— Ezek a hülyék — súgja Csimpike — nem jöttek még meg?

— Philemonék? — Törő Gyurka vágyódó pillantásokat vet a pipájára — ők ugyebár lekéstek. Nem akarok pletykálni — pletykál — de biztos azért, hogy kevesebbet keljen itt üldögelniök. Nemde?

Ugyan, — Dormándi atyafiságos mosolyt küld jobbra-balra, és valami sohanemvolt tájszólással is próbálkozik, — vonattal másfél óra múlva itt vannak. kész.

Zozó megdermed, s valósággal megfagyva mered az asztal túloldalára, ahol egy fejkendős, csattanósarcú kicsi öregasszony kanállal eszi a pörköltet. Csimpike pukkanva nevetgél, a mamika észreveszi, hogy a városiak őt nézik, s rettenetes zavarban, rancos kis kezével ijedten kotorászik villa után.

A házigazda, Tajti Lénárd bácsi nagy kosárban borosüvegeket hoz. Dormándi szeme felcsillan.

— Édes apuskám — beszél, Zozó vérfagyasztó tekintetét kutyába sem véve — én itt akkorát mulatok, hogy leszakad a csillagos ég is.

— Jó, — örül Csimpie, — férfias leszel, szivi! Én is mulatok!

— Jó, — kontrázik Zozó, s fuldokolva a méregtől, védi férjét, — te meg kurva leszel, szivi!

— Te meg — nevetgél Csimpike — a bájos, de megközelíthetlenül tisztességes úriasszony leszel. Kiki, ami sose szokott lenni, igaz, szivi?

* * *

Zuzska, a friss menyecske, üde mosollyal fűrészi bájos, barna pofikáját a hódoló, atyafiságos, vagy mohó szemek keresztútjében. Béluci, a férj, intelligens és meghatott arcot próbál vágni, ami lényegében rosszul sikerül, s elég bután lesekszik jobbra-balra. Olykor lefelé sandít. Tulajdonképpen szép szmokingja plasztronjában gyönyörködik, Zsuzska azonban félreérti a dolgot.

— Béla! — sziszeg verőfényes arccal — te vagy a vőlegény, nincs ivás, Béla!

— Négy litert édes, — humorizál Béla, — egy csöppel se többet, helyes?

— Az államvizsgád is eltoltad már ebben az évben, nehogy az esküvőn is botrány legyen az ital miatt, Béla! Nem akarok ennek a rohadt falunak a szájára kerülni, ne igyál, Béla!

A hogy Csimpike mondta, «kitört» a vacsora és teljes erővel tombol. Tajti néni, a háziasszony és örömanya, izgatottan, mint egy elsőcsatás hadvezér, dirigálja a segítőasszonyok hadmozdulatait. Oda-odarebben a vendégek hata mögé, ragyogó arccal csepi és ócsárolja a kosztot, mert a vacsora kitünő. Disznótoros kerül a megcsereált tányérokba. Barnapiros héjú véreshurka, mélyaranyszínű fehér rizses és szálas, puha sült hús mellett burgonya tornyosodik, s odaadón zöldell a kovászosuborka.

Szántó Tibi és Bérés Pubi az asztal végén foglalnak helyet, a meg-meglebbenő ponyva a hátukra simul. Szántó, a nagy ismeretlenségben ösztönszerűen húzódott a birkózó-külsejű, kefehajú Pubi mellé, akit mindenki ismer, s akit mindenki szeret.

— Ez az barátom — mondja Pubi. — Ez megfizethetetlen!

Szántó nevetgél, s rápillant a hatalmasakat harapó Pubira.

— Majd elhízol, majd egy ro-ronda kövér pasi leszel.

Bérezes Pubi szemében a fanatizmus tüze lángol.

— Soha! Mindennap négy tonnát emelek, barátom! Ezt add össze! Nézd meg barátom! — karját Szántó elé tolja, aki udvariasan szemügyre veszi a szóbanforgó bicepszet.

— Nagyon szép. — mondja, — határozottan szép.

— Huszonnyolc tonna egy héten. De csak mióta itt vagyok. Pesten nem lehetett ennyit, ott kevesebb volt a szabadidőm. Ott csak tíz-tizenöt tonna ment.

— No né-nézd. — örül Szántó, — te Pesten voltál?

— A röpcsiseknél, ezt faggyúzd meg! Odakerültem katonáéktól egyenesen.

— És nem szeretted?

— Hogy-hogy nem szerettem, — szörnyedt el Pubi — imádtam!

— Hát akkor minek jöttél haza?

Pubi zárkózott, lovagias arcot vág, aztán elneveti magát.

— El kellett jönnöm. Sok bajom volt a sztyuardessekkel. Barátom. micsoda nők voltak ott!

— Hát szóval itt meg a fffene esz meg az una-unalomtól, mi?

Pubi mérlegel.

— Ilyen kaja azért nem volt. Kevesebb volt a szabadidő is. Meg a muterek is sírtak. Itt lovagolok, futok. s naponta négy tonnát emelek.

— Mi a fffenet csinálsz te itt?

— A gépállomáson vagyok, barátom. Hogy ott micsoda tragacsok vannak. — gesztikulál, s valósággal világít a szeme a lelkesedéstől — Óriási! Azokat aztán megnyergálni, hallgatni, hogy recseg, aztán a hangából, mint egy jó zenész, meghallgatni, mikor fals! Mi? Aztán nekimenni, amíg úgy nem jár, mint egy kisangyal! Ez a valami, barátom! Hát szólhatok egy szót?

Szántó, aki már rájött, hogy Pubit nemcsak a «jókaja meg a napi négy tonna» tartja itthon, boldog derűvel nézi. Rokonlélek. Szigorú arcot vág.

— Egy szót ne ha-halljak!

Ezen nevetgélnek egy ideig, s közben Pubi integet Tajti néni felé, hogy a koszt «rettenetesen, iszonyúan jó». A néni boldogan hadonászva int, hogy vegyenek még és elszalad.

— Barátom. — mondja Pubi. — Ezek nagyon aranyos népek. Ide még Pestről is szívesen jönnek a vendégek.

— Igen, — Szántó lelkesedés nélkül pillant Zoóék felé. — oda jjjöjjenek, ahova én go-gondolom.

Pubi viláján tétován fityeg egy húsdarab.

— Mi a fene, barátom.

— Utá-utálom őket.

— Mit utálod őket?

— Elég utálatos fajzat. Én csak tudom. Ott szü-lettem. Pesti vagyok.

— Én azt mondhatom neked, — kopog az asztalon Pubi — sok sráccal, meg lánnyal akadt dolgom, de soha rendesebbeket nem találtam, mint ott.

— Sze-szerencsés vagy . Meg négy tonnát emelsz. De én nem vagyok ilyen kajakos, meg da-dadogok is. S előadást tartok, mindig jobban dddadogok, mint máskor, és mindig kiröhögnek.

Pubi tépelődik.

— Utálsz Pesten lenni?

— U-Utálok. Mindig új emberek, sose szoktak meg.

— Hát akkor mi a fenének nem jössz el onnan? — Szántó megfontolt válasza készül, de rémülten fordul előre. Az asztalfőn a kacarászó mennyasszony mellett, a díszhelyen, nagytestű, ormótlan férfi ül, s tátott szájjal kapkodva levegő után, a vacsora zümmögő zaját valóságos hangorkánál paskolja szerteszét, nevet, hogy az arcán könnyek csorognak végig.

«Ha énnékem, ha énnékem...»

Gombai Ottó könyvelő, az acélos erejű ének hallatára összerezen, a mellette lépdelő elnökre pillant. A sátáni nótakezdés Beresz előbbi, infernalis hahotáját idézte föl, s a könyvelőben, amíg az elnök ormótlan, húsos arcát figyeli, megvetés halmozódik. A nagy mozdulatlan arcon a kíváncsiságnak semmi nyoma. Az elnök szuszogva lépked mellette, szót sem szól, vár.

— Kérem, elnök elvtárs — Gombai dühös, tart ettől a beszélgetéstől, — a vacsora alatt gondolkodtam a traktor, meg a pótkocsi dolgán. Sokat töprengtem, vívódtam, — mondja és a hallgató hegy-emberre pillant. Dögölj meg, gondolja magában. — Sokat. S úgy érzem, meggyőződésemmel ellenkezne, ha... támogatnám. Nekem, — hadar megkönnyebbülten, hogy túljutott a'nehezén, — aki finánciális vonatkozásokban diszponálok, megértheti, hogy a közös védelme és gondja, satöbbi, satöbbi...

— Szóval, — szusszan az elnök, — nem akar támogatni?

— Hogyne akarnám, — csitítgatja jóságosan, — csak speciel ebben az esetben... értjük egymást, igen? Itt, ez nem megy.

— Szóval gondolkodott a dolgon?

— Nem túlzok, — lendül bele a könyvelő, — ha azt mondom: tépelődtem. — Elmosolyodik, mert ez a bálna nem veszi észre a gúnyt, tehát zavartalan a csúfolódás öröme. — Se nappalom, se éjjelem. Kezdetben a lelkesedés, Később a vívódó fontolgtatás uralkodott rajtam, végül a keserű, de vastörvényű elemzés. Fiat justitia, — lendíti a kezét a csillagok felé és ezzel az idézettel érzése szerint leteríti az elnököt, — et pereat mundusz!

Az elnök szuszog, s recsegő léptekkel gázol előre.

— Szóval, hogy nem támogat. Pedig itt pénzügyekben magának tekintélye van, és ketten el tudjuk fogadtatni a dolgot a vezetőséggel, később a tagsággal is.

—Megértheti. Az okok...

— Beszéltem Tornaival. Azt mondta, ha megfeszül, akkor se tud több traktort adni. Az meg kevés. Kicsi gépállomás még ez. Évek kellene...

— Szóval? — Gombai most már igen bosszus. — Szóval?

— Szóval, kell a traktor.

— Dehát, — csapja össze tenyerét a könyvelő, — csak nem hiszi, hogy ezt az anyagi öngyilkosságot én támogatom?

— Hát esetleg mégis, no. Gondolom, esetleg.

— Ne haragudjon, de egy abszurd, tarthatatlan ötlet miatt a jövő... jövőnket nem engedhetem! Hiszen — ragyog fel az arca — ez politikailag is baklövés, ugyebár! Az első évek nyereségrészesedése sajnos annyira leszállna...

— Vagy legalább nem emelkedne az égig.

— De igen, — tekergeti a nyakát Gombai, — leszállna!

— Aha!

A könyvelő megáll és az elnökre mered.

— Miért mondta, hogy aha?

— Meddig is akar nálunk maradni, Gombos szaktárs?

A könyvelő egy marék szalmát szakít le a kazal oldalából, aztán idegesen elhasítja.

— Hát nézze, én ugye nem titkolom, hogy két-három év. Nem akarok falun

megöregedni, nem titkoltam. Jó, kell a szakember, megleszem, amit a kormány kíván, meg ami a kötelességem, de nem akarok itt...

— Aha!

Gombai robbanó idegességgel nézegeti a hájas cethal-embert. Érzéseiben félelem és megvetés keveredik.

— Mit mondja folyton, hogy aha?

— Szóval hát nem hasznos, nem javasolja.

— Azonkívül politikailag is elhibázott.

— A keserves jóistenit magának, — ordít rá Berecz, s Gombai méltatlankodva hallgat, — ne kerpeljen itt nekem. Hol elhibázott ez politikailag? Éppen azt kell megértetni a tagokkal, hogy nem az első három év haszna a fontos csupán! Esetleg magának!

— Ez — mondja Gombai remegve a méregtől — közönséges ferdtetés. Nem így van! De ha így fogja föl az elnök elvtárs, beszélhetünk másképp is. Nem vagyunk egymáshoz láncolva, csak egy-két munkáévre, igaz? Tekintse úgy, hogy már nem dolgozom itt! És tudja úgy, hogy amit csinál, semmi más, csak közönséges kiskirályság!

Az elnököt vörös düh önti el. Hányszor kapta már ezt a szót az arcába, s mindig azoktól, akik menekülni akarnak, akik hasznot vagy a könnyebbséget várják, akik széthúznak és lerombolják azt, amit ő építget itten. Belerúg az ott heverő járomba, hogy a nagy, vasazott faalkotmány súlyos, lassú mozgással hengeredik át a másik oldalára.

— Idehallgasson, — mondja lefojtott mormogással, — én harmincéves se voltam, s bandagazdának tisztelt huszonnégy kaszás. Jöttek is utánam, amíg kijárt úton mentem. De valahányszor valami újat próbáltam, akár jobb szerződést, akár nagyobb bért, akár sztrákot, ők is szembefordultak velem. Hát én ott megismertem a fajtámat, az szent! Olyan az, mint a bivaly. Erős, munkabíró is, csak a megszokottól egy lépést se sehová! Kiskirályoskodás, hogy megvan a csoport és most traktort akarok? Hát ha tőlük függne, s tán a magafajta embe- rektől, is, itt még most is faekével szántogatnának! Gyakran kell itt ordítani az embernek, hogy szót értsenek vele!

Gombai a nyeregben levő ember nyugalmaival válaszol:

— Ahogy mondtam, elnök elvtárs!

— Jó, — Gombai az elnök egy moccanásától nekiesik a kazalnak s odatapad a zizegő szalmához, — akkor idehallgasson. Magának itt megvan jó kétezeren felül, meg lakás, meg részesedés, minden. Hát így nem rossz hely ez, igaz-e? Hát ha innen elmegy, ez elmarad. Másutt nem fizetnek ennyit!

— Én — sziszeg a könyvelő — tisztességesen akarok élni, dolgozni, és nem hazardírozok. Inkább ötszázzal kevesebb! Megkapom én azt máshol is. Szükség van most énrem!

— Azám, a jóistenit, ez az én bajom is! Azt hiszi, — mondja bamba arcát a könyvelőre mereszve, — én egy ökör vagyok? Ismerem én magát, nem vettünk zsákba macskát, hallja-e? Megúsza azt a tizenhétézres cirkuszt, a haverjai elsimították Pesten, s csak egy volt a lényeg, elmenni, eltünni, szerezni jóponto- kat! Hát ha innen egy tapodtat mozdul, mikor szükség van magára, s nemcsak nekem, de háromszáz embernek, utána megyek én magának, s a csontjáról a húst szedem le! Megállása sem lesz, mert elmarom mindenhol, aztán egyenest a minisztériumba megyek és keverek egy olyan botrányt, hogy beleszakad! Így lenne jobb? Ejnye, csillapodjon le — veregeti a vacogó könyvelő vállát, — már hogy lenne így jobb? Hanem szépen itt marad, kapja a járandóságát, miegymás. Majd figyelem a kezét, elhiheti! — Odatolja a képét Gombai arcába, hogy lehellete elérje a könyvelő borsódzó bőrét. — Az is benne legyen az anyagi in- doklásban, hogy noha magának személyszerint igen előnytelen, a közös érdeke így parancsolja. Mert itt nem két, hanem húsz év hasznáról, háromszáz ember életéről van szó, hallja-e?

Gombai, aki mindeddig kisértetlítő szemmel meredt az elnökre, hiszen azt hitte, erről az úgról senki sem tud erre, lassan tán a megenyhülő elnököt látva, újra erőrekap, s visszaacsarog az indulni-készülőre.

— Ez — susogja rekedten — közönséges zsarolás!

— Kutyabaj, — vigyorog Berecz — mindegy hogy, csak az eredmény rendben legyen.

Ez meg, — rikácsol Gombai humanisztikusan — egy klerikális, jezsuita elv! — Amaz mégegyszer megtorpan, nevetve tornyosul a holdfényben, s ököllel fehyeget vissza a könyvelőre.

— Aztán a közgyűlésen úgy hangozzék az az indoklás, hogy a védőbeszédét mondja!

* * *

A könyvelőn aratott elsöprő győzelem felvillanyozza az elnököt, akit különben fűt már az ital is. Ballag a sátor felé, s hallgatja a zenét, amelyből, innen távolról, csupán a nagybögő nyers, erős morgása hangzik, később a harmónika ideges vibrálása is a fülébe, s csak mikor a sátor elé ér, akkor hallja meg a hegedűt, amely megszelidíti, egymáshozsimogatja a távolról oly vad hangokat. A bejáratnál megáll és visszapiant. Enyhe nyugtalansággal lesekszik a szerű felé, mert ha Gombai a leleplezés ténye miatt felakasztja magát, problémák támadnak az ügyvitelben. Azután, mivel ezt maga sem gondolja komolyan, elmosolyodik.

A homokkal felszórt, sima középúton a menyasszonytáncot járják. Béluci meg-megtántorodva, de becsülettel ropja, Zsuzska szerelmes mosollyal kapaszkodik férjébe, s annak ingatag egyensúlyát gyors rántásokkal állítja helyre. Az elnök nézi őket, s rosszállóan állapítja meg, hogy táncukban bizonytalanság. sőt, a hozzánemértés tétovasága lüktet.

— Ezek a gyerekek, — mondja Kilvádi bácsi, és gyér, ezüst haját simogatja enyerével, — már egy tisztességes csárdást sem tudnak eljárni, nézd csak, Sándor öcsém.

Az elnök idegesen pillant az öregre.

— Mért ne tudnának, — mordul — mikor tudnak? Éppen úgy járják, ahogy mi jártuk!

— Jól van, kedves öcsém, jól van, — mondja Kilvádi bácsi mézes mentegözéssel. — csak éppen mondtam. Vagy már azt sem lehet? — Berecz mérgesen bámul maga elé, mert érzi, hogy igazságtalan volt az öreghez, de nem tudja palástolni vagy elfojtani ingerültségét. valahányszor összekerülnek. Nem szereti, azt a sunyító-lapító embert, aki szakértelemmel dolgozik, de nem tudja elfelejteni a huszonnégy holdas gazda állapotot. Még azt se lehet mondani, hogy embernyúzó lett volna, együtt dolgozott a napszámosokkal, s azoktól se követelt többet, mint magától, csakhogy éppen a gazdatempők. meg a dirigálás hiányzik neki. Berecz, amint végiggondolja a dolgot, meghiggad, s csendes szóval fordul az öreghez.

— Mondja csak, János bátyám.

— Nohát, nem tudják jól eljárni! Elfelejtették, vagy meg sem tanulták. Elfelejtették, akárcsak minket!

— Hogyhogy elfelejtettek?

A bácsi diadallal emeli föl borzas szemöldökét.

— Azt mond meg, öcsém, a te csoportodban hányan tanyáznak a fiatalok közül?

Az elnök keserűen gondol arra a furcsa kapcsolatra, amely Kiváldihoz fűzi, s amely visszatitlja minden keményebb szótól. Ha összekerülnek, éppen úgy, van vele, mint az iskolavégzett gyerek a tanítójával, ő se tudja elfelejteni. hogy évek során át parancsolt neki ez az ember, s ez hallatlan kényelmetlen állapot teremt benne. Aztán meg éppen azért, nehogy azt higgye bárki, vissza akar trómfolni, vigyázóbban bánik vele, mint a többivel.

— Nem az én csoportom. János bátyám, hanem a miénk — mondja csöndesen. — Lehetnek benne vagy tizenötén.

— No, nagy szó, mondhatom. Mert megszállja őket az ördög, mennek menekülnek. Mink, öregek meg, agyondolgozzuk magunkat a máséban. S ki jön ide vissza? Akit elmarnak a városból. Igaz?

— Nem, — csattan föl az elnök és szeretné elhinni, hogy úgy is van, ahogy mondja, — sokan vannak, akik visszajönnek, s nemcsak a szemetje. Nem is az a baj, hogy mennek, hadd menjenek, akiknek másutt a helye, az a baj, hogy akinek ide kellene jönni, az se jön.

Az öreg a táncolókat nézi, s végigsimogatja a fejét.

— Már hogy gondolod, hogy kinek kéne itt lennie?

— Hát, akinek itt a helye. Harminckilenc-negyvenben én a Mávagban dolgoztam, tudja azt maga. Jó munka volt az, s több pénzt kerestem, mint itt-hon, ott lettem ember is, amilyen vagyok, mégis úgy gondoltam mindig hogy vissza kell nekem ide jönni, itt a helyem, no. — Oldalt fordítja a fejét, hogy megnézze, ki furakodott mellé, s megszólal. — Igaz, Czingler elvtárs?

A görnyedthátú, kopott ember kelletlenül fordul Berecz felé, s az elnök néma dühvel szemléli az arcára költöző alázatos cseléd-diplomáciát.

* * *

Arra igyunk, — hangzik a következő felkészítő, — hogy az új emberek, akiket hatókörrel kellett közénk behozni, — Berecz most sem tudja fékezni kötekedő-csipkelődő kedvét, — megszeressenek bennünket annyira, hogy hatvanhat ökor se mozdítsa el tőlünk őket!

Tekintete az árnyékos sarokban meghuzódó gazdára téved, s csak egyedül ő látja, hogy Tajti Lénárd, érintetlen poharát az asztalra vágja, s ingatag léptekkel kimegy. Berecz megkocantja az elébe nyújtott poharakat, és közben az ajtóra meredve kászálódik elő az asztal mögül. Tűnődik, habozik egy pillanatra, kiséideig, hiszen látta hogy Tajti részeg, azután lép egyet-kettőt, s kiér a sötétségbe.

Lehült a levegő, mintha az udvar felett veszteglő félhold hideget permegetne a tanyára. A szél egyre erősödik, s Berecz életetartja lüngölő homlokát. átvág az udvaron, benéz a hátsó házba is, de a zsbongó poharazó férfinép között nem leli meg, akit keres. Megkerüli a kutat, s a labdarózák mellett rátalál a huszáros, keménykötésű kis emberre, aki meg-megbicsakló testtel, zsebredugott kézzel álldogál az árnyékban.

— No, — közeledik az elnök óvatosan. és sokat adna érte, ha tudná, abban a zsebben van-e bicska, — csak nincs valami baj, te!

Tajti hosszasan mered fel az elnökre.

— Baj nincs. Minden van, csak éppen baj nincs.

— Mert hogy az előbb, láttam, letetted a poharat.

A ház ura megfontoltan ingadozik.

— Enyim vót az a bor, vagy a tiétek? a csoporté?

— Tiéd hát. S ha már ennyit ittál a magadéból, azt is megihattad volna.

— Ha meg enyim vót, — mormog Tajti, egyre hangosabban beszél, — akkor te mit dirigálsz itt is. a jóistenedet? Negyvenhatesztendőös koromra a poharamon dirigálsz? Nem elég, hogy rátettétek a kezetekeket földemre, jószágomra, s itt maradtam, mint a kopaszcsirke? Hát nem ittam, s ezért nem ittam. Berecz Sándor.

Berecz hallgat egy darabig, s kétszer is megfontolja, mit mondjon.

— Mitőlünk kaptad te azt a földet is, te. S ha már annyira hányod-veted magad, erre is gondolnál! S hogy a gyereked is diplomás ember lett, az egyszem lányod, hát abban is ott van a keze az ilyen magamfajta rablónak, te.

Tajti torz mosollyal nézegeti az elnököt.

— Most aztán eltrafáltad, hallod-e! De sokat érek veled! Tudod-e, mit mondtott az egyszem gyermekem, akihez vénségemre menekednem kéne? Azt mondta a Szuszska, ne várja tőlem édesapám, hogy visszajöjjen ebbe a trágyalébe, elszoktam én már attól! Bolond világot csináltatok tik, Sándor!

— Bolondot-e? S miért?

— Mert az a dolgok rendje, hogy a kölyök a jóistennek sem mondhatta a szülőházára, hogy trágyalé — kiabál Tajti előrehajolva, — és mert az is a rendje, hogy amit én magamnak ezzel a két kezemmel összekapartam, ne szedjék el tőlem senkiházi emberek! Hány holdat adtatok ti nekem? Ötöt, s tizeneggyel léptem be hozzátok.

— Hát nem ez a rendje?

— Nem-e? Aki dolgozott, annak vót. Aki meg nem, annak nem vót.

— Neked — mondja az elnök leszegett fejjel, — csak két-három aszályos év kellett volna, s nem veszel földet, s csak egyszer rámegey a házadra a láng, gatyád se lenne, hallod-é! Mutass te nekem Czeigler Sándornál szorgosabb embert, ha tudsz! Húzta még az ág is, nem tudott talpraállani, nem, egyszer se! Látod-e, miféle ember lett belőle?

— Hát miféle?

— Mindenki kutyája lett belőle! Görbederekú, semmi ember, az! Csak nézem, piszkálom állandóan, hogy vergődnek már egyenesre, s még mindig semmi!

— Beszélhetsz, — mondja Tajti, — mindent elszedtetek, a lányom meg nem jön a trágyalébe, mert ő már kisasszony.

Berecz forró szájalommal pillant a vasfejű kis emberre, aki beállt, mert megrettent az egyedüllettől, de a szívét azt nem hozta közéjük, s az ithoni dolgok is meggyötrik alaposan.

— Tettem-e én ellenedre valamit eddig, — szólalt meg halkán, — ezt mondd meg nekem, Lénárd.

— Eddig nem tettél te rosszat nekem.

— S akkor most miért tenném?

— Most megmondom én, ha hallgatod. Mert ameddig te is magunkajta festletgatyás istenszegénye voltál, addig érettünk beszéltél. Most meg magadért beszélsz, ahogy a fejések várják tőled!

Bereczet előnti az igazát érző, s azzal egyedülmaradó ember vidám harci kedve.

— Nekem — mondja jókedvűen, — emlékezzél csak vissza, mikor a közös leállás miatt bevettek a csendőrök, nemcsak ott benn mondogatták, hogy moszkvabérenc, meg bitang kommunista, hanem közöttetek is akadt, aki azt sutyorogta, ha ti megdöglötök is, énnekem majd meglesz a pártkasszából, tán te is mondtad, igaz-e! Pedig akkor is miattatok verettem szét a pofám, az atyáistenit neki! S emlékezzél csak arra is, hogy negyvenöt őszén Simonék el akartak otáni engem, merthogy én is intéztem itt a földosztást, amiből te is kaptad azt az öt katasztrálist. Akkor is más miatt bicskázta le engem. S azóta megállásom vót-e itt közöttetek mondd meg csak! Az asszonyomat még az utcán is leköpték, te meg még most is gyanakodsz, acsarogsz ott nekem. De nemcsak te, elég sokan vagytok ti még, az igaz. Csak sopánkodtok az ember körül, sirtok jajgattok, s ha rajtatok állna, soha ebből az állatnak való életből ki nem kászálódnaatok. Benne a trágyalébe, kötésig, mert az apád is, meg a nagyapád is benne vót, igaz-e! Csak egyet mondj még, — törülgeti a homlokát az elnök, — de igaz hitre mondd! Hát mi most a szándékod? Igy pofázod, sirdogáloed-e tele a világot, vagy egyebet is teszel?

— Azt a hétszentséges életit! — kiabál Tajti, akit eddig lenyűgözött az ordító elnök. — Hogy én kihúzom-e magam a munkából?

— Hát kihúzod-e?

— Olyat nem látott az a kun kisjézus, hallod! — Tajti, hacsak pillanatra is, elfelejti a földet, és minden sebet, mert — tán az elnök lobogása, vagy a közös nyomorúság emlékei, keserősége felét virtussá változtatták. — Hát énram azt ne mondja senki, hogy nem fogom a villanyelet. Vót-e neked panaszod rám, míg együtt arattunk?

— Énnekem — mondja Berecz — sohase!

— Nohátakkor, azt mondd meg most meg miért lenne?

— Hát komám, — vágja irdatlan kezét Tajti vállára az elnök, s a kis bors-ember meg se rezzen a taglónyi csapás alatt — akkor én meg azt mondom neked, legyen itt a közönség még vagy ötven ilyen ellensége, mint te vagy, s veletek, ha pányvát kell vetnem a nyakatokba, s úgy húznom valamennyit, odavergődök én a szebb darab kenyérhez, akárha hetenként megbicskázna is!

Szántót és Bérczes Pubit testőrség övezi. Két fogatlan nénikét ültettek melléjük a háziak, amint észrevették, hogy mindketten részegek. Az erélyes intézkedés azonban részben elkésett, részben alapjaiban elhibázott, mert a nénik nem tudták, de nem is akarták megakadályozni a kettőjük között kibontakozó versenyt, mivel a maguk öreges és illedelmes módján szintén felöntöttek a garatra. Valahányszor azok ketten nekifoházkodtak, a testőrök is aprókat kortyintottak a borból. Szántó imbolyogva felemelkedik. A két öregasszony gyanakvó áhitattal nézi.

— Mivel úgy érzem ma-magam, mintha hazajöttem volna, — tagolja gyanúsán kimért artikulációval, — és mivel én vagyok az idősebb, — koccint a két nénikével — szervusztok!

Pubi mennydörgő nevetésbe fog, és Szántó felé billenti a poharát, aki lehatnyatlik a helyére.

— Nahát, — pukkadozik a súlyemelő, — én ilyet még nem láttam!

— Tudniillik, hazajöttem. Tudniillik, jól érzem magam.

Pubi szeme kerekre tágul.

— Ehe, — mondja, — azt akarom én tőled két órája kérdezni, csak éppen mindig... mindig előre elterelődik a beszéd.. Ha itt így virulsz, miért nem jössz, mint én is, mert itt jobb, igaz?

Szántó ingatja a fejét, mint egy bánatos bölény.

— Nem jobb. Megmondtam én neked már. Se lakás, se semmi, mert nekem csa-családom sincs. Kiröhögnek. Itt meg nem is röhögsz, amikor dadogok. Itt hamarabb megszoktak, látod? Meg itt nem is kellene olyan egye-egyedül élni, dehát én csak Pesten... ez a helyzet.

— Hogyhogy csak Pesten?

— Mert én, kisgyerek korom óta készültem rá, és nem is tudtam mást csinálni, csak... igen. Nem utazhatok fel minden alkonyatkor Pestre iiigaz?

— Miért alkonyatkor? — tátja el a száját Pubi. — Mi vagy te leánykereskedő?

— Csi-csilagász.

— Jézus atyám.

— Lá-látod, ha olyan lennél, te is röhögnél, és csúfolnál, mint azok, a szemét alakok. — dühöng Szántó, — és mégis! Iiigen! De hiába röhögnek, meg hiába nincsen egy rendes albréletem se, ha egyszer ott kell lennem. Jöhetnek, ahova én go-gondolom! Mese nincs. Mert az emberben lobog eeegy kis tűz. Pislog. Aaaddig pislog, míg megtalálad azt a helyet, ahol máglyává növeled azt a hamú alatt nyugvó kis zsa-zsa... paraszat. És akkor téged csúfolhatnak, meg kinlódhatsz egy ölban, akkor is a he-helyeden maradsz, mert megtaláltad a fo-fff... hivatásodat.

III.

Az éjszaka sötétje állhatatosan higul, s egyszerre itt a hajnal. A hold sápadtan vesztegel a láthatár felett, és valami piszkosszürke fény telepszik porfelhőként a tájra. Ötvös csöndesen lépeget az elnök mellett, maga elé bámul, s bizonyos hálát érez, hogy ez a törökember, egy séta ürügyén megszabadította a tanyától, és noha tudja az elnök szándékát, nem meri végiggondolni a dolgot, dobogó szívvel hőkken meg a gondolattól is, hiszen ezen a reggelen anyyi minden eldőlhét.

Az éjszaka eseményei úgy ülnek a lelkén, mint szennyes szappanhab a mosdótál hideg vizén. Tépelődik, hol, melyik pillanatban változnak meg ezek az oly feledhetetlennek induló és végeredményben ocsmánnyá züllő órák?

Amikor megérkeztek, s a vonat sisteregve megállt, Bella csaknem ijedten meredt a kisereglett fiatalok hadonászó és kiáltozó, enyhén gyanus túlvidám tömegére, és első rémületében még Csimpikét is szeretettel üdvözölte. Aztán meglepően hamar beleilleszkedett, s amikor egy almaarcú kis öregember lelkes-kémnek szólította, ámuló vidámsággal pillantott Ötvös felé. Ő valami patriarchális

fölénnyel figyelte Bella lépéseit, látszólag otthonos biztonsággal jött-ment. ismerkedett és poharazott, valójában szorongva várta a vastagnyakúak feltűnésének veszélyes pillanatát. Közben szervezte a szövetségeseket, mert úgy okoskodott, hogy a körülötte sürgő-forgó fiatalok, Pubi, aki négy tonnát emel, a dadogós Szántó, azután az a traktorista fiú, a neveléses pakompartjával, és még vagy hat-hét jókötésű legény, utcán egyszerre előbukkannak majd a hangosok, a gorillák, hogy terrorizálják és megszegyenyítsék. Később valaki azt javasolta, menjenek az udvarra, «levegőzni». Ő is ment velük, körbeálltak az eperfák alatt, melyen titokzatos gyümölcsök ültek, a tyúkok, körbeálltak és énekelni kezdtek. Teli torokból énekeltek, s Ötvös meghökkenve ismerte fel őket, s arra gondolt, aki most onnan a körön kívülről figyelné őket, őt is vastagnyakúnak, magabiztosnak és félelemnélkülinek látná. Két dal közötti szünetben hasas, vastagfalú borosüveg jár körbe, de akkor — életében először — mindennél világosabban érezte, hogy nem az alkohol miatt isznak most, aminthogy az indiánok sem a nikotin miatt szívják el a békepipát. Boldogan ivott velük és örült, mert egyikük, amikor kérdezett valamit tőle, a vállára tette a kezét.

Bakter a toronyban annyit nem kiált,

kezdett az énekbe Pubi, s valamennyien, összeszokott, érces kórusban vágtak az énekbe, hogy csak úgy zengett a környék.

*Hányszor az én rózsám csókkal megkínált,
Pedig éjjel-nappal
Mindig egyre kiált.*

Pubi ekkor felemelte az újját, s valamennyien elhallgattak. Ötvös, mint egy erejét érző, de a hűbéri esküt tisztelő lovag figyelte Pubi kezét.

*De annyit nem kiált,
Ahányszor megkínált!*

Azután a sátor felé fűleltek, ahonnan friss muzsika hangzott. A cinege — mondta valaki, s többen helyeseltek, úgy van, a cinege. Váratlan dolog történt, táncolni kezdtek a poros, gyeves udvaron, és Ötvös ujjongó örömet érzett, hogy részese lehet ennek az órának. Bátor, szabad mozdulatokkal lendítették a karjukat, repeső örömmel táncoltak, mert kótyagossá tette őket gyors és pontos mozdulataik ereje és szépsége. Néhányan, akik nem ismerték ezt a táncot, félreálltak, és Ötvös tapsolni kezdte az ütemet, a többiek pedig követték, íghat ő is hozzájárult az összteljesítményhez. Örült, hogy ötletét jónak tartották, és Pubi tánc közben valami biztatást vagy dicséretet kiabált feléje. Nevettek, ketten daloltak is, táncoltak a bujkáló szélben és mámoruknak nem volt keserűje.

* * *

Ugye, hogy nem kell itt rigorilozni, mi, — rikkantott az elnök, — szóval maga is azt mondja? Jól megértjük egymást.
— Nincs itt olyan erős szikessedés. — vágott közbe Ötvös, hogy az elnök figyelmét elterelje az utolsó mondat témaköréről, — talajgyaluval rámennek, az is elég.

— No ugye — örül az elnök, s akkor mennyi pénz megmarad, jóisten!

— Erre — mutat az elágazó útra, — ez egyenest a halastóhoz megyen.

Berecz elégedetten figyel a mellette lépegető fiatalembert, s arra gondol, talán sikerül a dolog. Hiszen a fiú szívesen jött vele, s ha nem is pillant szét olyan érdeklődve, ahogy az elnök szeretné, ez magyarázható a kezdődő másnapossággal is. Az elnök ismeri darabos természetét, tudja, hogy indulatok barázdálják, ezért kétszer is meggondol minden szót, latolgatja még mozdulatait is. Óvatosan taktikázik, csaknem képmutatóan viselkedik. «Kiskirályoskodás» — hallja Gombal kiabálását, s noha erősen hiszi, hogy semmi köze ehhez az általa is megvetett tulajdonságához, kerüli még a félreértés lehetőségét is. Nagy szükség lenne itt erre a fiúra, nem szabad elriasztani.

Megállnak a nagy, négyzetalakú tó partján, s az elnök elégedetten nézegeti a fodrozó vizet.

— Lásza-e, — mondja és nem veszi észre, hogy Ötvös felkapja a fejét, mert megszurta a friss szóhasználat, — ezt mink magunk ástuk. Sok ember van itt, aki azelőtt kubikus volt, s ért az ilyesmihez. Az a Czeigler is, akivel maga kártyázott, emlékszik?

— Emlékszem, — mondja a fiú halkán, — Czeigler.

* * *

A szobát, melyet asztalokkal zsúfoltak tele, ellepték a férfiak, mert itt lehetett kártyázni, s közben kicsit pálinkázgatni is. Amikor Ötvös leült, harmadiknak egy készülő ultipartinhoz, csupán a játék öröme borzolgatta végig. Az első keverés, emelés és osztás szertartása felpeszditette, várakozással töltötte el. Jókedve fokozódott. Egyszerre Béluci bukkant elő az éjszakából, kijózanodva pislogott, s izgatottan kérdezősködött.

— Hol a Zozó?

— Alszik az autóban, — pletykált Gyurka, — mert álmos.

— Te elhiszed, hogy álmos?

— Nem hiszem én.

— Nem is álmos, — pislog Béluci elkeseredetten, — csak éppen nem tudja elviseni, ha nem körülötte forog a világ. Akkor ő álmos. Tehetek én róla, hogy az én eskövöm van?

Gyurka pipája szatirikus körmozgást végzett.

— Reflex. Gyerekkorában mindig megverték, ha nem aludt egy jó nagyot valamelyik autójukban. Nagy hülye ez a Béla, — nézett a távozó után, — egy hülye tahó.

Ötvös felkapta a fejét, félt, hogy valaki meghallotta, de partnerei mással foglalkoztak. Az ezüsthajú bácsi osztott, nyálas újjaival rakosgatta a lapokat, s közben kéjjel diskurált.

— Nagy sliffentyük vagytok, Balázs öcsém, jól van, behoztatok a téeszbe, most aztán ti lássátok, mire mentek velem? Nehéz lesz énvelem, öreg vagyok én már, s úgy szoktam meg, magam urának-szolgájának. Így van ez, igaz-e?

Czeigler lesütött szemmel nézegette a lapokat.

— Kinek, hogy, — mormogta megátalkodottan.

Ötvös enyhe megvetéssel nézte. Bátoratlan szolgalelek — gondolta, kötött asszociációk. Kilvádi bácsi pedig egy dölyfös számár. Ekkor, kezdetben, csupán a partnerek pszichológiájának gyors lelepleződése miatt, pusztán a játék stratégiájától hajtva, javasolta az alap felemelését, «ne menjen az ügy babba, legyen tízfillér helyett az alap egy forint. Czeigler habozott, Kilvádi bácsi megütődve lesett, de elfogadták. Vajon ekkor romlott volna el minden, ebben a pillanatban, vagy még korábban, amikor tapasztalta, hogy Gyurka pletykálkodása sem marad a pesti szalonkeretek között, hanem egy-egy megjegyzésével rosszindulatú döféssel felér?

— Nem úgy van az, — hangoskodott tovább a bácsi, — dehogyis kinek hogy! Nem vót azelőtt rossz sora a béresnek, napszámosnak se, s különösen, ha részese-désre dolgoztak. S most mi jobb? Több napszámos lett, több cseléd, semmi más.

— Hát maga ezt tartja. Én meg nem. Nekem akkor mindig úgy kellett moccanom, ahogy egy ember akarta, s éppen elég vót már.

— Hát most talán senki nem dirigál?

— Hogyne dirigálna — nézett fel Czeigler — most, csak másképpen.

S egyre komorabb lett minden. Pubi és a dadogó Szántó rohantak be a szobába, s egy kis sörshordó mellett álltak meg.

— Lá-látod, milyen rohadtak? Már csinálják a cirkuszt, mondtam én, tu-tudtam én, tu-tudtam! Mit mondott az a Csi-csimpánz vagy kicsoda?

— Ne ordíts már — csitítgatta Pubi, de mert ő is ittas volt, panaszkodott

is. Csimplikével táncolt, s egyszerre a lány azt mondta neki, mesélje már el Pubika, parasztknál, hogy fogják a nőket?

— A po-pofáját szétverni! — kiabált Szántó és kimentek az udvarra.

Ekkor kezdődött volna az éjszaka leggyalázatosabb része? Mert ettől a pillanattól kezdve nem tudott koncentrálni, s noha különben a vérében volt a verekedés, és osztás zsonglőr-teljesítménye és a játszmaépítés taktikája, most durva hibákat vétett, feldúltan és figyelmelenül játszott, mert megdöbentette Csimplike leplezetlen butasága, amely soha ennyire «rámenős» még nem volt mint most. Gondolkodott, vajjon ha Csimplike megtudná, hogy náluk is kazlak állnak a ház mögött, s az anyja fejkendőben jár, Csimplike akkor is «édes Rikinek» nevezné, és lefröcskölné a kajakban? Tulajdonképpen nem is Csimplike izgatta. Bellára gondolt, aki **elméletben** tudta, hogy «Rikitiki szülei földművelők», de gyakorlatban tán először került ilyen emberek közé, és most mennek a találkozásnak a fejleményeit várta szorongva és rossz előérzettel.

Elemi hibákat vétett, s a két nehézkezü ember valamennyi elképzelését lebombolta, felvillanó terveit is megsemmisítette. Amikor először utánaszámolt, már kétszáznegyven forintja «úszott». Talán ezekben a pillanatokban fordult meg minden, vagy sokkal, esetleg évekkkel előbb.

A pénz egyre futott a keze alól, s azután, mert úgy kellett tapasztalnia, hogy a barátai rúgójáró pimasz paprikajancsik, s ez a két paraszt pedig, személyi sérelmeit felfüggesztve, villogó szemmel fosztogatja, elkeseredetten, s egyre tompább aggyal, egyre többet ivott. Elfelelte, hogy egy-két órával ezelőtt keserűen nézte a leégett búzamezőt, s hogy együtt énekelt a fiúkkal. Részezségében kozmikus egydedüllet gyötörte.

— Igen, — nevetgélt a bácsi, — néha meghibban a pakli.

— Ha meghibbantják, — mondta gyűlölködve és lehajította a kártyákat.

A bácsi bután nevetgélt.

— Meg kell tanulni játsszani, igaz-e?

— Megtanultam én, csak hogy maguk még sokkal jobban, igaz-e?

— Igaz, — bölintott hülye elégedettséggel az öreg, — biz a.

— Nem érti, — mondta Czeigler, s akkorát vágott az asztalra, hogy mindenki odafigyelt, de nem hallottak semmit, mert halottsápadtan, s halkan beszélt, — nem érti mit mond az elvtárs? Azt, hogy suskus van a lapjárásban.

Kilvádi bácsi ekkor paprikapiros arcát felfújva, mint egy dühös pulyka, ordítani kezdett.

— A keserves jóistenit magának, hogy ilyen mondani? Hát cigánykupec vagyok én, vagy rongyosüllepű vagyok én?

Czeigler feláll, s idomtalan, fekete újjaival megforgatva a kétszáznegyven forintnyi nyereséget, odaszórta az asztalra az egészet.

— Maga, mutatott Ötvösre, s a fiú, amikor ismét átéli ezt a jelenetet, szenved a szegyéntől, el akarta vinni az én harmincöt forintomat, igaz-e? Mert nekem nem volt több, egy fillérrel se! Mert én rongyosüllepű vagyok, mert én egy senkiházi vagyok! Jó. Hát én nem viszem el a maga pénzt. Magának meg azt mondom én, — fordult Kilvádi felé, — ahogy maga akar itt beszélni velem, azt én már a magasságos úristentől el nem tűröm tovább! Hát úgy nyissa ki pofáját mégegyszer, hogy keresztülesünk egymáson!

Czeigler otthagya őket, és Ötvös, bamba részezségében is érezte, hogy nem maradhat tovább a szobában. Kitámolygott az udvarra és hallgatta a feléjeszűrődő muzsikát, s a nevetést, amely rettenetes távolságból vándorol feléje, hiszen a helyüket meglelők, a tisztakezüek nevettek. Támolyogva állt az éjszakában, szemét ide-oda hordozta, de alig látott valamit.

Az az állat Dormándy, — mondta egyszerre Bella, — ordít és legényesen csapkodja a perlonzokniját

— Az ott, — mutatott Ötvös Bella szép kezére, — az micsoda?

— Elcsórtam egy csirkét, — nevetett Bella, — rájöttem, hogy annak a kis állatnak igaza van.

— A csirkének?

— Csimpikének. Nem kell mellreszívni semmit, igaza van. Először olyan jó volt, hogy azt mondták, «édes lelkem». Azután még vagy ezerszer mondták, s mást nem is mondtak, hát állatian meguntam.

— Elloptál egy csirkét?

— Pontosan olyan volt, mintha pápuák között üldögéltem volna. Miért ne csórtam volna el?

Ötvös, fejét a kerítés gyalulatlan deszkájához támasztotta, s meg-meggörbedő testtel öklendezni kezdett.

— Jó, — Bella nagy szakértelemmel nézte, — most már ne igyál többet. Ha kihánytad magad. gyere az autóhoz, kocsin megyünk haza.

* * *

— Traktort kell venni — mondja az elnök, Ötvös pedig idegesen bámészkodik jobbra-balra.

— Hogyne, — mondja, — traktort. Az kell.

— De még mennyire, hogy kell, — gesztikulál az elnök, — azt egész évben jó ki lehet használni, igaz? Szántani, vontatni, gépeket meghajtani, meggy-más. Nohát, örülök, hogy maga is így gondolja.

— Persze, hogyne.

Az elnök aggódva lépeget. Csak nem szegte a fiú kedvét valamivel? Hosszú pillanatokra tanácstalanná válik, tehetetlen méreg is emészti, hogy az ilyen-fajta emberekkel nem tud még bánni. Tétován rugdossa a göröngyöket, s arra gondol, ha a fiú meglátja az új építményeket, talán beszédesebbé válik.

— Magának soha semmi földje nem volt?

Az elnök szeme kimered, s jobbkeze megrebben, mint mindig, ha gyorsan kel egyik témáról a másikra váltania.

— Negyvenöt előtt egy morzsa se. Azután a nagy család miatt, nyolc holdat kaptam. — Töpreng, miért akarta őt kelepccébe csalni Ötvös. — Hát ne higgye, hogy azért akartam én csoportot, mert semmim nem volt.

— S azt csak olyan könnyen odacsapta?

— Hát nem. Nem volt könnyű. De két egérnyi tehénnel kinlódtam rajta, s mit értem? Semmit.

— Most mennyi van?

— A csoportnak? Négyszázzal több katasztrális. Itt azután, — nevetgél boldogan az elnök, mert ismét megcsillogtatja, mennyi mindent tud a fiúról, — lehetne kísérletezni, igaz?

Berecz ismét idegenkedést, és csöndes, de határozott ellenállást tapasztal. Okát sem sejtí, csak megy a fiú mellett, mint egy meghunyaszkodó bernáthegyi.

— Nagyon kelene itt — mondja, és az izgalom vagy megszokás miatt elvéli — egy agronómus.

Ötvös csaknem felszisszen. Fizikai gyötrelmet érez, ha efféle hibát tapasztal. Türelmetlenül rándít a vállán. Az elnök félreérti mozdulatát.

— Attól fél, hogy ezt az éjszakai ügyet nem felejtik el magának?

— Igen, — válaszol Ötvös és a kártyaparti szörnyű szegyenére gondol, — attól is.

Az elnök, értetlenségét jelző hangon nevet, s harsogó hangja úgy vág Ötvös húsába, mint a kés.

— Azt hiszi, itt más nem is volt részeg? Csak éppen nem hajigált üveget az autók után.

Ötvös visolyogva szemléli Berecz húsos, nagyratátottszájú arcát. Mérlegel, mit, mondhatna az elnöknek, de mert az jelentéktelen korhely-adomákat mesélget, nem szól semmit.

* * *

Amikor végre elszabadult a szégyenoszloppá váló kerítéstől, Bellát keresve ide-oda ámulogott az udvaron, s várta, hogy kijózanodjék. Egyszerre Törő Gyurka állt elébe, kacarászva nézegette és jóságosan simogatta csatakos homlokát. Azután egy állandóan csukló tökrészeg ember megfogta a karját, csuklott, fenyegetőzve lóbálta az öklét, és valami latin közmondást ordított, azután pedig elment hányni. Később Berecz és a házigazda

került elébe, Tajti toporzékolva vitakozott, de úgy fogta az elnök kezét, mint egy illedelmes kis ovódás és az elnök egy gyermekgondozó türelmével állt a mérgeledő mellett. Pubiék egy cigányt is kerítettek és az kísérte éneküket. de tudta, hogy nem mehet közéjük, talán soha többé nem énekelhet velük.

— Rikitiki — rágatta Csimpike a karját, s egy üveg rumot nyomott a kezébe, — itt a szájré. nyomás. Szerzek még egy üveggel!

— A pápuáktól loptad el, kérdezte ő, — és Csimpike, abban a hitben, hogy részegségében fecseg, nevetve ráhagyta — igen, a pápuáktól.

Bella csirkét lopott a pápuáktól, én pedig pénzt akartam lopni, — gondolta, — de mit számít, mindössze egynéhány pápuáról van szó, és hol leszünk mi reggelre? Nem látta merre van az autó, arcán részeg könnyek csorogtak végig.

— Riki, — visongott Csimpike, — söprés kisapám, agyamra mentek a parasztok!

Ekkor vágta hozzá az üveget az autóhoz, s meg sem várva a nagy csörömpölést, arcára tapasztott tenyérrel, halkan vonítva és támolyogva, mint egy megsebzett állat, elfutot a szérűskert felé.

* * *

apályos mezőrészen haladnak át, cipőikre lomha sárkoloncok tapadnak. Most, lassan kievickélve az éjszaka iszapos emlékeiből, csaknem leleplezetlen ellenszenvvel bámul az elnökre, aki széles, szörnyű szabású nadrágban és agyongyúrt kabátban gázol mellette és fáradhatatlanul mesél. Ellenszenvet fakaszt benne Berecz csámpás, kíméletlen lépésű gyalogolása is, s elszörnyűködve látja, hogy a nagy, sáros cipők minden lábmozdulatnál odasurlódnak az ostoba. lebegő nadrágszárakhoz és módszeres lassúsággal piszkítják, sarazzák össze. Végigtekint saját összegyúrt és sárfoltos ruháján, s robbanó idegességgel hallgatja a végtelen szóáradatot. Az elnök szellemeskedik és láthatóan gyakorlatlan módon ostoba tréfákat is mesél.

Egyszerre csodálatos felfedezést tesz, s unalma egycsapásra eltűnik. Észreveszi, hogy az elnök olykor kimeresztli a szemét és jobbkezét félig fölkapja. mint-ha integetni akarna. A mozdulat hajszálpontosan ugyanaz, tehát szokásról van szó, — gondolja valóságos vadászlázban, — sőt némi előtanulmány után arra is rájön, hogy Berecz a hirtelen témaváltozásoknál végzi ezeket a kényszermozgásokat. Intellektuális teljesítménye büszkeséggel tölti el és hozzálát a kiaknázásához.

— Szóval. — szakítja félbe a másikat, — már sokat keresnek az emberek.

Berecz kötelességtudóan elvégzi a várt mozdulatokat.

— Hát ki, hogy. Azért boldogulnak. Persze egy jó agronómus...

— Berecz elvtárs mikor volt katona?

Ötvös, mint egy állatszeldítő, figyel, s megelégedéssel látja, hogy az elnök pontosan paríroz.

— Negyvenháromban bevitték a nyavalyások — kezdi, azután egyszerre, rádőbben, milyen becstelen játékot űz vele ez a siheder. Ordítani és ütni szeretne a felismerés pillanatai után. — Fineszes ember maga, — mondja csikorgó mosollyal, — csak észrevette, no!

Ötvös egyéb alkalommal, márcsak a fair-plai miatt is méltányolná az elnök teljesítményét, de most nem óhajt méltányos lenni. Gyűjti az adatokat, melyek arra a magaslatra segíthetik, ahonnan megvetően pillanthat az elnökre.

— Észrevettem, — mondja, — könnyű észrevenni.

Az elnök hosszasan hallgat. Úgy gondolja, valahol, nem tudná megmondani melyik pillanatban, elhibázta a dolgát. elfordította magától a fiút. Elkeheredett és vádolja is magát, hiszen nem tudhatja, hogy Ötvös végeredményben nem akart maradni, félt, hogy törbeejti meghittségével és hivatástudatára apellálva húzza magához.

— Ha megcsinálnánk a szerződést, — mondja reménytelenül az elnök. — lakást s jó fizetést kapna. Kétszerannyit, mint Pesten. Azért mondom, hacsak a pénz miatt jönne, akkor is érdemes.

Ötvös, amikor feldúltan és kétségbeesve, — most már szegyélli hisztérikus könnyeinek neveltséges szentimentalizmusát. — elmenekült a tanyáról, még nem tudta. mit felel majd, ha megkapja az ajánlatot. Most azonban biztos a dolgában. Czeigler észrevette, hogy pénzt akar tőle nyerni, az elnök észrevette, hogy jálszott

vele, de nem is ezek a döntő érvek. Egyszerűen az a tény tartja vissza, hogy képtelen lenne ezt a sár-rugdósó életet élni, ezért hallgatta önkínzó gyönyörrel Berez szövátýárkodását, ezért fürkészte gyengéit, ezért örült, amikor kiábrándulhatott, s fölébe kerekedhetett. Nincs mit felelnie, nem tud visszatérni ide többé. Akkor sem tér vissza, ha azok megsértették, és új baráti kört kell szereznie magának, akkor sem, ha Bella itthagya, hiszen Bellával, vagy Bella nélkül, de nem tud máshol, s máshogy élni, mint eddig. A romantika, a falu idillje megajtette, azonban inkább szégyelnivaló gyengeség, intellektuális rövidzárlat. Egy részegen ordító és ugráló társaságot enyhe túlzás félistenek gyülekezetének tekinteni.

— Szóval — kérdezi az elnök és hangján érződik, hogy ő is eldöntöttek tekintői a kérdést, — hogy gondolja a dolgot?

Ötvös vállat von.

— Hogy gondolom, — mondja fakó hangon, — sehogy.

— Riki!

A kis domb tetejéről, kardigánjával integetve és édes ügyetlenséggel botlodozva Bella fut lefelé.

— Ó, lihegi, — azt hittem, elszöktél előlem, Riki!

Ötvös káprázó szemmel nézi.

— Nem mentél velük?

— Hogyne, éppen az hiányzik nekem. Valami csirkeólbán, vagy nyárikonyhában vártalak, s elaludtam, képzeld! Csodás reggel van ugye, Rikitiki?

Az elnök mosolytalan arccal nézi őket. Leeresztett karokkal áll ellőttük és most, amikor kiderült, hogy elvesztette a csatát, hasztalan taktikázott és hiába alázkodott meg, néhány pillanatra az elkeseredés fényűzését is megengedi magának.

— Gondolja meg, — mondja, — ha én riasztottam volna el, gondolja meg... Énnékem sokféle emberrel esik dolgom, de ilyenekkel mint maga. tán még nem tudok bánni. Jól tudom én azt is, hogy nagy út ez, Pesttől ide lejönni, nehéz út, de ne féljen, nem a pokolba akarom én elvinni magát!

— Hát Berez elvtárs kérem, — Ötvös az elnök szemébe bámul, — ha aktuális lesz az ügy, értesítem, de nem hinném, hogy...

Az elnök egy pillanatra még mozdulatlan marad, azután megfordul, nem szól, nem is néz vissza, csak megy fel a dombra, súlyos alakja egyre kisebb-kisebb lesz, s végül elfedi a föld hajlataiban kékellő pára.

* * *

Az első pillanatban tudtam, hogy vadparaszt. Tuliképpen mi baja volt? — Elszomorította, hogy nem kaphat meg téged, — mondja Ötvös, — Eredj, csacsi, — kuncog Bella, s egy pillanatra megcsiklandozza képzületét ez a mondat.

Ötvös odamegy az ablakhoz, lehúzza s rákönyököl a csillogó keretre, s nézegeti az elfutó mezőket.

— Emlékszel még, mit beszélgettünk arról a Charon-képről?

— Igen, Rikitiki.

— Tegyük fel, hogy valaki az odaérkezők közül annyira fél, hogy nem mer beleülni a csónakba. Akkor mi történik?

Bella összecsókolja Ötvös finomszálú fekete haját.

— Megvárja a következő csatlakozást.

— Mi lesz azzal az emberrel?

— Gondolom. — Bella megriadva bámul a fiú feldúlt arcára, — azt hiszem, úgy volt, hogy az ott bolyongott az innenső parton, és nem jutott soha, sehová, azt hiszem így volt valahogy.

Kihajolnak az ablakon, s a fiú túri, hogy Bella haja körülrepkedje, s betemesse az arcát. Amint megúnja ezt a játékot, megpróbál előre pillantani, de kormot sodor szemébe a szél.